

Broers & zussen die band moet groeien

De komst van een broertje of zusje zet de wereld van je oudste kind even op zijn kop. Waar jij meteen verliefd bent op de baby, moet dat gevoel bij je oudste groeien. Van voorzichtige vlinders naar een bijzondere band.

'Zusterliefde' staat er bij een foto, gemaakt door een trotse ouder, op Facebook. Grote zus (3 jaar) houdt haar pasgeboren zusje liefdevol in haar armpjes. Ze zijn zich er nu nog niet van bewust, maar ze gaan samen nog veel meemaken. Ruziën, goedmaken, kattenkwaad uithalen, de slappe lach krijgen en veel later misschien wel de roddels delen over vriendinnen en verhalen over vriendjes.

Grote zus moet echter nog wel even geduld hebben. Een pasgeboren baby is niet het ideale speelmaatje. En dat al die aandacht uitgaat naar een mormeltje dat de meeste tijd slaapt, poept, melk drinkt en huilt, is voor een wat ouder kind ook niet logisch. Zeker omdat de oudste tot die tijd papa en mama voor zich alleen had. "Wanneer gaat de baby weer weg?" is dan ook een vraag die geregeld in menig piepjong gezin wordt gesteld. Even wennen dus, zo'n broertje of zusje. Maar als de eerste schrik van de nieuwe baby een beetje is weggeëbd, blijkt het allemaal best mee te vallen. "Je kind moet zijn broertje of zusje leren kennen en dat kost tijd", zegt psycholoog en gedragstherapeut Minouk Timmers van psychologiepraktijk Kind & Ko. "Het grootste verschil met vriendjes is dat je kind die zelf kan kiezen en een broertje of zusje niet. Dat komt er gewoon."

STRIJD OM AANDACHT

Een broer-zusrelatie heeft natuurlijk z'n ups en downs. "De meeste tijd gaat het prima tussen kinderen in een gezin, maar bij vlagen loopt het minder goed", vertelt Minouk. "Ze strijden als ze nog klein zijn vooral om speelgoed of aandacht. Kinderen weten al heel jong hoe ze – op positieve en op negatieve manier – de aandacht van hun ouders kunnen krijgen. Door de baby een speen te geven als hij huilt. Of juist door die speen af te pakken, want ook dit levert aandacht op."

Kinderen spelen de eerste jaren meer naast elkaar dan met elkaar, dat geldt ook voor broertjes en zusjes. Pas rond de kleuterleeftijd verandert dat, weet Minouk. Voor die tijd – maar daarna natuurlijk net zo goed nog weleens – kan een geliefd speeltje waar ze allebei op azen voor een klein drama zorgen. Vervelend, dat geruzie tussen je kinderen? "Ja, maar vergeet niet dat het een doel dient. Kleine kinderen oefenen thuis vaardigheden die in de toekomst goed van pas komen. Er is niks mis mee als ze ontdekken dat het geven en nemen is of dat ze moeten delen, ook al gaat dat soms met een krijsbui gepaard. Ook leren ze van het karakter en de aanpak van de ander." >

‘De invloed van broers en zussen op een kind is net zo groot als die van ouders’

Twee plus twee

Gezinnen worden steeds kleiner. De sterkste daling is te zien bij het aantal gezinnen met vijf of meer kinderen, maar ook het aantal gezinnen met drie of vier kinderen is flink gedaald in de periode tussen 1971 en 2010. Het aantal gezinnen met twee kinderen steeg rond 1980 naar ruim een miljoen. Dat aantal is daarna vrij constant gebleven. Het is anno nu nog altijd het meest voorkomende gezinstype.

BRON: CENTRAAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK

< Broertjes en zusjes zijn er om samen te spelen, samen te werken, samen te spannen en om jaloers én trots op te zijn. Minouk: “Ze zijn rolmodellen, beschermers, plagers, speelmaatjes, leermeesters en schouders om op uit te huilen. Ze helpen elkaar – onbewust – om te gaan met conflictsituaties en inlevingsvermogen te creëren. Oudere kinderen ontwikkelen hun zorgzame kant, de kleintjes leren door hen te imiteren.”

Broertjes en zusjes delen bijna hun hele leven met elkaar; hun band bestaat langer dan die met ouders, echtgenoten en vrienden. Opvallend genoeg werd tot een jaar of twintig geleden vooral gekeken naar de invloed van ouders op kinderen. Pas daarna werd de rol van broers en zussen onder de loep genomen. En wat blijkt: die invloed is net zo groot, alleen op een ander vlak. Papa en mama sturen op normen en waarden en leggen een basis, terwijl broertjes en zusjes betere voorbeelden zijn als het gaat om hoe je je bijvoorbeeld op een schoolplein gedraagt. De lessen van ouders betreffen dus meestal opvoeding, die van broers en zussen zijn gericht op sociale interacties met leeftijdgenootjes.

NIET VERGELIJKEN

Belangrijke lessen voor ouders die graag willen dat hun kroost een goede band heeft, zijn: niet forceren, niet vergelijken en je kinderen niet in een bepaalde rol drukken. Minouk: “Roep vooral niet altijd dat de oudste de verstandigste moet zijn en de jongste niet moet zeuren. Consta-

teer dat er een probleem is als ze allebei met dezelfde auto willen spelen en vraag hoe ze dat denken op te lossen. Hoe eerder je daarmee begint, hoe eerder ze zelf oplossingen zoeken in zulke situaties.” En hoe leuk jullie ook zijn met z’n vieren, vijven of zessen; het is altijd goed om dagelijks wat een-op-eentijd in te plannen met je kinderen. “Al is het maar een kwartiertje”, adviseert Minouk. “Dwing ze niet tot gezamenlijke uitjes als je in een periode van veel geruzie zit, maar neem als ouders allebei bijvoorbeeld een van de twee mee en ontmoet elkaar later op de dag. Even de onverdeelde aandacht van papa of mama haalt de druk soms al van de ketel.”

JALOEZIE

Je kinderen hardop vergelijken met elkaar is een no-go volgens de psycholoog. “Laat ze zijn wie ze zijn. Benadruk bij ieder kind wat er speciaal aan hem of haar is. Zo creëer je zelfvertrouwen en wakker je jaloeerse gevoelens niet aan. Overigens is een beetje jaloezie best gezond en hoort wat rivaliteit er gewoon bij.” Kinderen vergelijken zichzelf natuurlijk wel met elkaar. Zo ontdekken ze waar ze goed in zijn, om zich vervolgens hierop te concentreren. Is zuslief beter in kleuren? Je zult zien dat kleine broer dat snel genoeg doorheeft en zich richt op iets waarin hij kan uitblinken. Maar net zo goed kan het observeren van de ander voor een extra stimulans zorgen. Als de jongste spontaan op mensen afstapt, vindt de oudste het mischien ook eens tijd om van die verlegenheid af te komen. Voor wie op zoek is naar de ideale combinatie: die is er niet, vertelt Minouk, zelf moeder van twee jongens en een meisje. “Je kunt twee jongens hebben die dikke vrienden zijn, maar net zo goed twee die elkaar de tent uit vechten. Het leek mij altijd leuk om mijn kinderen, voor zo ver dat te plannen was, dicht op elkaar te krijgen. Vooral omdat ik een goede band heb met mijn zusje, met wie ik maar anderhalf jaar scheel. Maar ik weet inmiddels wel dat een band niet maakbaar is. Een bepaald geslacht of leeftijdsverschil is geen garantie voor een goede band.”

Net zo min als de plek in het gezin garant staat voor een bepaald karakter. Want ook al zouden volgens onderzoek oudste kinderen het meest gemotiveerd en perfectionistisch zijn, middelste kinderen de beste onderhandelaars en onafhankelijker en de jongsten zorgelozer, creatiever

"Mijn zoon zegt weleens 'Evi, ik heb last van je' als zijn zusje weer eens een auto afpakt. Maar de volgende ochtend is alles vergeven en vergeten en vallen ze elkaar weer in de armen. Op en top broer/zus-liefde!" **MAGDA (33), MOEDER VAN SENNE (4,5) EN EVI (1,5)**

"Als Ediz wakker wordt en gaat huilen, mogen we hem van zijn grote broer niet te lang laten liggen. Dan zegt hij: 'Mamaaaaa, Ediz is aan het huilen, ga hem dan halen!' Of Kenan troost hem door te zeggen: 'Niet huilen, ik ben hie-ier!' Zo lief." **VILDAN (37), MOEDER VAN KENAN (4) EN EDIZ (1)**

"Jona, mijn oudste, deed vrolijk met ons mee toen ze een zusje kreeg, maar op een gegeven moment kwam het hoge woord eruit: ze vond het helemaal niet leuk. Nu kleine zus een meespelende, kletsende peuter is, is ze 180 graden omgedraaid." **SHIRLEY (40), MOEDER VAN JONA (5) EN JADE (2)**

"Bijzonder hoe de stoere vriendjes van Dani en Silvan op hun kleine broer reageren; Raul krijgt een boks of high five. Dan zie je dat de jongens trots op hem zijn. Als derde doe je al snel met je grote broers mee." **LIANE (38), MOEDER VAN DANI (7), SILVAN (5) EN RAUL (1)**

"Natuurlijk hebben ze weleens ruzie, best vaak zelfs. Maar twee minuten later willen ze weer met elkaar trouwen en knuffelen ze elkaar plat. Heel bijzonder: de lol die ze samen hebben om dingen die alleen zij begrijpen. Onbetaalbaar!" **SANDRA (34), MOEDER VAN FINN (6) EN SARE (4)**

"Ze vechten regelmatig wat af tijdens het spelen, maar zijn zo nu en dan ook enorm lief samen. Dan leest Nynke voor en luistert Maartje ademloos. Of helpt de oudste haar zusje op de bank te klimmen." **NICOLINE (37), MOEDER VAN NYNKE (2) EN MAARTJE (1)**

Boeken

Meer lezen? Emeritus professor Frits Boer schreef boeken over de relatie tussen broers en zussen. In 'Een gegeven relatie' (1999) belicht hij verschillende aspecten van de band en in 'Broers en zussen van speciale en gewone kinderen' (2012) schrijft hij over de invloed op ontwikkeling en gedrag.

en – o, cliché – het meest verwend - bedenk dan dat er altijd uitzonderingen op de regel zijn. Ook valt er weinig te zeggen over wat het beste is voor kinderen: één, twee of meer broertjes en zusjes. Uit het ene onderzoek blijkt: hoe meer zielen, hoe meer vreugd, maar er zijn ook onderzoekers die concluderen dat het geluksgevoel van kinderen in een gezin afneemt wanneer er (nog) een kind bij komt. "Als moeder van drie kinderen kun je je dan afvragen of je de juiste keuze hebt gemaakt", zegt Minouk. "Maar het punt is natuurlijk dat er altijd wel iets voor het één of het ander is te zeggen. Je kiest voor wat jij denkt dat jou, je partner en je kind(eren) gelukkig maakt. Weinig mensen laten die keuze afhangen van een onderzoek, dat vaak ook nog over de 'grote getallen' gaat", vervolgt ze. "Meer kinderen betekent meer dynamiek in een gezin, maar ook dat speelgoed en aandacht moeten worden gedeeld. Logisch dat een kind daar niet altijd blij mee is. Maar ik heb nog nooit iemand horen zeggen dat hij er heel ongelukkig van is geworden."

WIJZENDE VINGERTJES

Is het bij jouw gezin ieder voor zich of een voor allen? Het ligt soms ook gewoon aan het moment, vertelt Minouk. "Het gebeurt weleens dat ik mijn jongste niet begrijp en dat de oudste zegt: 'Mam, ze bedoelt dit of dat.' Samen staan ze ook een stuk sterker als ze nog willen opblijven. Of de een tilt de ander op om te graaien in de snoeppot. Maar als ik dat ontdek, is het weer ieder voor zich: de vingertjes wijzen bijna altijd naar elkaar." Word je weleens moe van van het gekibbel in huis, troost je dan met de gedachte dat dit niets zegt over de band op latere leeftijd. Broers en zussen die vroeger continu ruzie hadden, kunnen later de dikste vrienden zijn. ■

Tekst: Anemarie Moerman/Foto: Kim Duijsiooga

'Vriendjes kun je als peuter kiezen, een broertje of zusje niet'